

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)
7. juuli 1988*

(Eelotsusetaotlus – Teenuste osutamine – Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi tehtavate maksete tasumise tingimused – EMÜ asutamislepingu artiklid 7 ja 52)

[...]

Kohtuasjas 143/87,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel tribunal du travail de Bruxelles'i (kolmeteistkümmes koda) esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Christopher Stanton ja

SA belge d'assurances L'Étoile 1905, Brüssel,

ja

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti),
Brüssel,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artikli 7, artikli 8 lõigete 1 ja 7, artikli 52 esimese lõigu, artikli 60 kolmanda lõigu ja artikli 65 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees J. C. Moitinho de Almeida, kohtunikud U. Everling ja Y. Galmot,

kohtujurist: G. F. Mancini,
kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

Christopher Stanton ja SA L'Étoile 1905, esindajad: Jean Bayart ja François-Xavier de Dorlodot,

Inasti, esindajad: J. Lejuste ja J. V. de Weirt,

* Kohtumenetluse keel – prantsuse.

Belgia valitsus, esindaja: J. Buchmann,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: E. Lasnet ja F. Herbert,

arvestades istungi protokoll ja 8. märtsi 1988. aasta istungit,

olles 15. juuni 1988. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. 30. aprilli 1987. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 11. mail 1987, esitas tribunal du travail de Bruxelles (Brüsseli töökohus) (kolmeteistkümmes koda) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust seoses asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabadusega.

2. Need küsimused kerkisid esile Institut national pour l'assurance des travailleurs indépendants'i (füüsilisest isikust ettevõtjate riiklik sotsiaalkindlustusasutus, edaspidi „Inasti”) ning hr Stanton ja äriühingu, mille direktor ta alates 1979. aastast on olnud, vahelises menetluses maksete tasumise kohta Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi seoses nimetatud isiku tegevusega.

3. Hr Stanton töötab Ühendkuningriigis ja selles ametis tasub ta makseid Briti töötajate sotsiaalkindlustusskeemi. Tema taotlus kõnealuste maksete tasumisest vabastamiseks põhineb füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi kehtestamist käsitleva kuningliku määruse nr 38 (Moniteur belge, 29. juuli 1967) artikli 12 lõikel 2. Selle sätte alusel ei ole füüsilisest isikust ettevõtja kohustatud tasuma makseid, kui selles ametis teenitud tulu ei ulatu teatava piirini ja kui ta lisaks nimetatud tegevusele tegeleb põhitegevusena muu kutsetegevusega.

4. Inasti aga väidab, et artikli 12 lõikes 2 nimetatud „muu kutsetegevus” vastavalt 15. juuli 1970. aasta kuningliku määrusega muudetud 19. detsembri 1967. aasta kuningliku määruse (Moniteur belge, 29. detsember 1967) artikli 35 määratlusele on seotud üksnes Belgia sotsiaalkindlustusskeemis hõlmatud töökohaga.

5. Tribunal du travail de Bruxelles leidis, et seoses kohtuasja poolte esitatud argumentidega kerkis esile küsimus ühenduse õiguse tõlgendamise kohta; seepärast peatas ta menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas liikmesriigi keeldumine vabastamast selles liikmesriigis teenuseid osutavat teise liikmesriigi kodanikku täielikult või osaliselt füüsilisest isikust ettevõtjate skeemile vastavate sotsiaalkindlustusmaksete tasumisest esimeses riigis seal toimuva teisejärgulist liiki tegevuse suhtes, isegi siis, kui teise liikmesriigi sotsiaalkindlustusalaseid õigusnorme kohaldatakse isiku kui töötaja põhitegevuse suhtes, üksnes alusel, et tegevus, millega ta töötajana „tegeleb kui põhitegevusega”, toimub teenuse osutamise liikmesriigi

territoriumist väljaspool, on kooskõlas 25. märtsil 1957. aastal Roomas sõlmitud Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu (kinnitatud Belgia 2. detsembri 1957. aasta seadusega) artikli 7, artikli 8 lõigete 1 ja 7, artikli 52, artikli 59 esimese lõigu, artikli 60 kolmanda lõigu ja artikli 65 sõnastuse ja mõttega?

2) Kui vastus sellele küsimusele on eitav, siis kas kohaldatavad ühenduse õigusnormid on vastuolus 19. detsembri 1967. aasta Belgia kuningliku määruse artikli 35 lõigetega 1 ja 3, milles sätestatakse füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi käsitleva 27. juuli 1967. aasta kuningliku määruse nr 38 rakendamise üldeeskirjad, sellises ulatuses, kuivõrd üksnes Belgias läbiviidavat tegevust peetakse kutsetegevuseks erinevalt füüsilisest isikust ettevõtja tegevusest, isegi kui need lõiked ei sisalda vastava toimega sõnaselget sätet?”

6. Põhikohtuasja asjaolude üksikasjalikuma ülevaate saamiseks viidatakse istungi protokollile, kõnealustele riiklikele ja ühenduse õigusnormidele ning Euroopa Kohtule esitatud märkustele, mida nimetatakse või arutatakse edaspidi vaid sellisel määral, kuivõrd see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks.

7. Ühenduse füüsilisest isikust ettevõtjate skeem kehtestati nõukogu 12. mai 1981. aasta määrusega nr 1390/81, millega laiendatakse nõukogu määruse (EMÜ) nr 1408/71 kohaldamisala nii, et see hõlmaks füüsilisest isikust ettevõtjaid ja nende pereliikmeid (EÜT 1981, L 143, lk 1). Vastavalt selle määruse artiklile 2 ei teki määruse alusel õigusi määruse jõustumisele eelneva aja suhtes. Artiklist 4 tuleneb, et määrus jõustus alles 1. juulil 1982, s.t pärast põhikohtuasjas käsitletavat aega (1979–1980). Seepärast ei saa määrust vaidlusele kohaldada ja riikliku kohtu esitatud küsimus on õige, viidates üksnes asjakohastele asutamislepingu sätetele.

8. Asutamislepingu artikli 7 alusel on asutamislepingu kohaldamisalas keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse põhjal.

9. Siiski ilmneb Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et riiklike õigusnorme, mille tõttu põhikohtuasi algatati, kohaldatakse kõikidele Belgias töötavatele füüsilisest isikust ettevõtjatele ning nende alusel ei diskrimineerita neid isikuid kodakondsuse põhjal. Kuigi on tõsi, et füüsilisest isikust ettevõtjad, kelle põhitegevus on töötamine muus liikmesriigis peale Belgia, on seega ebasoodsamas olukorras, ei ole Euroopa Kohtule esitatud ühtegi asjaolu selle kohta, et ebasoodsamas olukorras olevad isikud on üksnes või peamiselt välisriigi kodanikud. Seega ei saa ka kõnealuste riiklike õigusnormide tagajärjeks pidada kaudset diskrimineerimist kodakondsuse põhjal. Sellest tulenevalt võib asutamislepingu artikli 7 kaalutlustest välja jätta.

10. Asutamislepingu artikli 52 esimeses lõigus on nõutud liikmesriigi kodanike asutamisevabadust kitsendavate piirangute kaotamist teise liikmesriigi territooriumil. Vastavalt väljakujunenud õigusele on see otseselt kohaldatav ühenduse õigusnorm. Liikmesriikidel oli seega kohustus seda eeskirja järgida isegi siis, kui nad säilitasid füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustust käsitlevate ühenduse õigusnormide puudumisel selles valdkonnas seadusandliku pädevuse.

11. Nagu Euroopa Kohus on leidnud (eeskätt 12. juuli 1984. aasta otsuses kohtuasjas 107/83: *Ordre des avocats v. Klopp*, EKL 1984, lk 2971, ja 28. jaanuari 1986. aasta otsuses kohtuasjas 270/83: komisjon *v. Prantsusmaa*, EKL 1986, lk 273), ei piirdu asutamisvabadus õigusega asutada ühenduses üks ettevõtte, vaid hõlmab õigust asjakohaseid kutsealaseid käitumiseeskirju järgides asutada ja pidada ühenduses rohkem kui ühte töökohta.

12. See kehtib samamoodi isiku suhtes, kes töötab ühes liikmesriigis ning soovib lisaks töötada teises liikmesriigis füüsilisest isikust ettevõtjana.

13. Isikute vaba liikumist käsitlevate asutamislepingu sätete eesmärk on seega hõlbustada ühenduse kodanikel tegeleda igat liiki põhitegevusega terves ühenduses ning välistada riiklikud õigusnormid, mis võivad asetada ühenduse kodanikud ebasoodsamasse olukorda, kui nad soovivad oma tegevust liikmesriigi territooriumilt väljapoole laiendada.

14. Liikmesriigi õigusnormid, millega vabastatakse isikud, kelle põhitegevus on töötamine selles liikmesriigis, kohustusest tasuda makseid füüsilisest isikust ettevõtjate skeemi, kuid millega keeldutakse sellise vabastuse andmisest isikutele, kelle põhitegevus on töötamine teises liikmesriigis, avaldavad toimet, millega asetatakse põhitegevusega tegelemine väljaspool liikmesriigi territooriumi ebasoodsamasse olukorda. Seepärast on asutamislepingu artiklites 48 ja 52 sellised õigusnormid välistatud.

15. Lõpuks tuleks märkida, et vaidlustatud riiklikud õigusnormid ei paku täiendavat sotsiaalkaitset asjaomastele isikutele, kes on liitunud selle liikmesriigi sotsiaalkindlustus- ja pensioniskeemiga, kus nad oma põhitegevusega tegelevad. Sellest tuleneb, et rohkem kui ühes liikmesriigis põhitegevusega tegelemise takistamine ei tohi mingil juhul kõnealusel põhjusel olla õigustatud.

16. Vastus riikliku kohtu küsimusele peab seega olema selline, et asutamislepingu artikleid 48 ja 52 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et liikmesriik ei tohi keelduda vabastamast oma territooriumil töötavaid füüsilisest isikust ettevõtjaid füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustust käsitlevates riiklikes õigusnormides sätestatud maksetest põhjusel, et tööd, mille alusel isik õiguse sellisele vabastusele saab, tehakse teise liikmesriigi territooriumil.

Kohtukulud

17. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Belgia valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

vastates tribunal du travail de Bruxelles'i (kolmeteistkümnes koda) 30. aprilli 1987. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

Asutamislepingu artikleid 48 ja 52 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et liikmesriik ei tohi keelduda vabastamast oma territooriumil töötavaid füüsilisest isikust ettevõtjaid füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustust käsitlevates riiklikes õigusnormides sätestatud maksetest põhjusel, et tööd, mille alusel isik õiguse sellisele vabastusele saab, tehakse teise liikmesriigi territooriumil.

Moitinho de Almeida

Everling

Galmot

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 7. juulil 1988 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kolmanda koja esimees

J.-G. Giraud

J. C. Moitinho de Almeida